

Chicažská ballada.

Z literární pozůstatosti Ondřeje Zachara.

Sto tisíc je nás tu, sto tisíc českých duší,  
a devadesátdevět tisíc tvrdé spí,  
jen tisíc trpí, — ostatní jsou slepi, hloupi,  
a šurt si tiše hvízdá u nich na záspi.

Sto tisíc je nás tu, sto tisíc českých mozků,  
a devadesátdevět tisíc prohívá,  
Jsou naše plány veliké, leč vždy jen z vosku,  
a ovzduší je příliš vlhké od piva.

Sto tisíc je nás tu, sto tisíc českých srdcí,  
a jenom tisíc českých srdcí krvácí...  
Což na tom, že se v našich dětech krev má zvrací,  
vždyť přišli jsme sem za chlebem a za práci.

Sto tisíc je nás tu, sto tisíc českých duší,  
sto tisíc tu českých duší zaniká,  
Jsme korálový ostrov, — nikdo nevytlučí,  
kdy pod mořem se skončí naša kronika.

Jan Havlasa: Episody.

IV.

Americká důslednost

—Důslednost chcete? Jen volí jsou důslední, — řekl, tuším, ruský státník Katkov. Možná, že se jmenoval jinak, možná, že to byl státník jiného národa, a možná, že to řekl jinak. Byl jsem vždy slabý v citátech. Ale tak nějak to bylo, jen volí jsou důslední.

Důslednost chcete?

Když Číňané poměrně dost zticha slavili v Los Angeles svůj nový rok ve své čtvrti, lidé říkali a noviny psaly: "Crazy Chinamen, — blázniví Číňané." Když kdekoliv ve Spojených Obcích bílí slaví nový rok, čtvrtý červenec, — nebo když v Los Angeles právě nyní slavili "fiestu", řevu a troubení bylo po ulicích, až uši zaléhaly, lidé se epali a strkali jako diví, a navzájem si otírali nosy košťátky z peří, poněvadž tentokrát confety byly zakázány. To byli bílí lidé. A noviny psaly o krásné, povznášející, spontánní oslavě národní, jež ukazuje svěží, hodnou mysl jiho-californskou.

Když přišly zprávy, že Vlaši stěhují se zpět na úpatí Vesuvu, sotva sopka přestala sopit oheň, popel a žhavou lávu, americké noviny pošklebovaly se nad pošetilostí a zaslepeností lidu. Když po odbytých hrůzách a dozvucích zemětřesení v San Franciscu začalo se s plány, s opravami a stavbami, noviny řádily nad americkou energií... Vesuv může být zticha teď tři sta let nebo tisíc, právě tak, jako San Francisko může mít ještě podařenější zemětřesení dnes v noci.

Když Filipinci bojovali proti Španělům, byli tu slaveni jako hrdinové a bojovníci za svobodu; když dnes se vzpírají Američanům jako vetřelcům, jsou nazýváni bandou lupičů, povstalců, divochy.

Smějí se evropské úzkoprsosti, cenzuře a nesvobodě; ale nedávno v kterémsi veřejné knihovně americké vyloučili všechny belletristické knihy Jacka Londona, — poněvadž v jakémsi článku novinářském, feči nebo interviewu (zapomněl jsem už) vyslovil se nedostatečně o některých zásadách Spojených Obcí.

Často můžete číst o neamýslivosti a předlosti zákonů, jež v některých evropských zemích bud církevně aneb i občanský nedovolují oně racionální volnosti v rozvodu, jaká je zde; když Gorkij, v klidu a počestnosti rozvedený se svou dřívější ženou, přijel sem s paní Andrejevou, již jako American ve Spojených Státech byl by si nepochoybně vzal za ženu i legálně, tytéž časopisy, jež se smějí evropským předstulkám, strhnou povyk o nemravnosti,

jenž byl by se uměl smáti. Tak upřímně a bez přestání, půl roku jako můj šťastný Sam. A nejen ten půl roku — on smál se zajisté i před tím a směje posud; dospěl k onomu bodu dokonalosti, kdy vše je mu k smíchu, snad i bolest vlastních vzpomínek.

FEUILLETON.

Nedělní rozjímání.

Jest neděle. Den tento zveme správně dnem odpočinku. Mnoho je však těch, kteří, kdyby to bylo v jejich moci, zrušili by tento den odpočinku a to hlavně z předstulků náboženských. Mnoho smrtelníků se toho dne věnuje bohoslužbám, a ti nejsou tomu nikterak povděčnými, jsou-li stále vyrušováni veřejnými zábavami a sportem, jimž věnují se mnozí z těch ostatních v týž čas.

Nu, ať už je to jakkoliv, přece musíme uznati, že svátek tento poskutekuje nám mnohé a různé výhody. Dělník, unavený celotýdenním lopotením, dostává tu zaslouženého odpočinku a podobně i řemeslník odpočine si po šesti denní robotě. A snad vůbec všichni lidé vítají den tento vřele, ježto mohou všichni uniknouti na čas denním trampotám a starostem, a uchýliti se v rodinný krb, pobaviti se různými zábavami ve své domácnosti, vyjetí si k návštěvě svých příbuzných nebo známých a pobaviti se v jejich kroužku, nebo konečně projíti se v přírodě, která zvláště za doby jarní a letní poskytuje všem touženého odpočinku a osvěžení.

Sedím dnes samotěn ve své světničce a přede mnou leží poslední číslo "Pokroku Západu". A já vzpomínám na všechno to, co v poslední době připravilí nám ku přemýšlení různí ti pracovníci na národa roli dědičné a i dopisovatelé listu tohoto.

Když jsem občasně četl ty rozdílné náhledy projevené o našich česko-amerických poměrech, chtěl jsem si také "omociti" a podati svůj náhled o těch našich vymoženostech. Ale když jsem viděl jak hustě dopadají ty národní "falky" na paní Beckovou, pp. Havlasu, Klímu, Boreckého a jiné, již všichni opovázili se mluvití o nápravě, ztratil jsem chuť ku psaní, inkoust ztuhnul, pero vázlo v ruce a nechtělo se pohybovati. Teprve nyní po tom odbytém "zeměměřeni" se mně zdá, že dýši volněji a proto pokousím se dnes rozjímati o tom, co se v dnech minulých odehrálo.

Náš národní život měl sladký sen. Spali jsme, — spali... Probudili jsme se náhle, když mezi námi se objevil ten mladý pan Havlasa a zvláště nás Wilberčany šfouchnul do žeber, až se náš "jennom jeden Wilber" otrásl do základů. My jsme si myslili, že jsme již bůhví co udělali pro ten náš národní život, a on tu najednou nám vyčítá, že jsme nic nedokázali v zájmu národní věci, čím bychom se mohli pochlubiti, že někteří z našich odevhanečů ani nevědí, že jsou nějaké dějiny národa českého, ba že mnozí již ani česky nemluví a to že je velice špatné pro tak velkou českou osadu.

Nu, to víte, že se náš Wilberček cítil tím ponížěn a uražen a že byl velký rámus v "Israeli!" Mnoho jsme sice o tom nepsali, ale za to hodně jsme mluvili a pomstu přisahali. Jak to? Proč to? Úsudek spisovatele Havlasy vyvolal mnohou tuhou debatu a náramně rozvlínil nás druhdy tak tichý život. Nu, být to tak na prvního aprýle, byli bychom jej jistě pochováli a la feuilleton pana Otakara Charvata. A nejen našeho milého p. Havlasu, ale i p. Boreckého, který také nějaké to polínko na naší hranici přiložil.

Dnes již jim to oběma odpouštíme, ježto víme dobře, že oni to s námi mysleli upřímně. Chtěli nás pouze upozorniti na to, že máme příčiny býti hrdi na naše zaslé hrdiny národní, buditele i umělce a že děti naše měly by znáti dějiny a feč národa českého. Chtěli nám dokázati, že kdyby v ohledu tom byl učiněn pokus, přece by se mohlo na čas zadržeti to náhlé odnárodnování. Ačkoliv bylo z různých míst proti tomu protestováno, přece musíme doznati, že probudilo to mnohého otee a mnohou matku k dílu, které nám časem přinese dobré ovoce.

Ten pan Havlasa když se opovážil nás tak kruté kritizovati, byl sám také nucen stavět a ukazovat lepší cestu. To také všemožně činil. Nabídl nám mnohé plány, mezi nimiž dal i návrh národní daně ve způsobě národního kolku, kteréžto myšlénky chopil se výbor Matice Vyššího Vzdělání, který zajisté myšlénku tu co nejdříve uskuteční. Kdyby to aspoň nám prospělo, hle, jaká to bude náhrada za to zklamání naše a tak krutou kritiku o nás.

Každý musí doznati, že odevhanečů vyššího vzdělání potřeba nám nutně, chceme-li si vychovati budoucí zastance národa českého zde za mořem. Mělo by to být naší svatou povinností starati se o to, aby zde skutečně takoví lidé existovali, což by bylo ku prospěchu nejen nám, ale i těch, kteří až dosud úpí pod jařmem cizáckým. Tudíž i těch, kteří tam za mořem e-la staletí snažili se vydobýti více blaha a svobody pro své budoucí.

Krváky také již počínají ustupovati do pozadí a lepší četba začíná přicházet do rukou našich lidí. Mnohé přestupky, jichž dopouštíme se na našem národním životě, vyšly na jevo a bylo zároveň poukazováno na jich zhoubné následky. Byli to hlavně dopisovatelé Pokroku Západu a jiných listů, kteří po redakčních člancích přichvátali také se svou troškou do mlýna, což také valně přispělo k tomu, že se o nápravě počálo uvažovati.

A konečně i sám spisovatel Havlasa povzbuzen byl ještě k větší činnosti rozručením, jehož sám byl příčinou, o čemž svědčí mnohé jeho literární plody. Odecestování do Californie přineslo nám velmi cenné "Listy ze Západu", na kteréž se zajisté vždy těší každý čtenář Pokroku Západu. Slouží to zajisté ku etí vydavatelstvu, že získalo pro svůj časopis tak znamenité síly a snaží se opravdově prospěti českému lidu americkému. List takový zajisté zaslouhuje si podpory té největší, což zajisté každý poctivý krajan uzná. Jen kdyby krajané naši vážili si již jednou svých umělců, otevřeli jim svá srdce a hleděli zanechati svých slabostí a chyby, jež se jim právem vytýkají.

Jak rádi se ehlubíme umělci našimi, když v cizině si těžce prokletili dráhu ku světské slávě a ku všeobecnému uznání, kdežto máme-li je ve svém středu, vidíme na nich každé chvíle nějakou chybu a jsme hotoví, je hned bez přičiny odsouditi. Chceme a přejeme si, aby krajané naši v cizině vynikli, ale jakmile se jim k tomu naskytne příležitost, hned hledáme na nich slabé stránky, abychem mohli je v zápětí pokofiti a vyčísti jim každý nepatrný přestupek i rozehrati život jejich od narození.

Až zase jednou pan Havlasa a panem Boreckým do našeho Wilber zavítají, což se zajisté ježde jednou stane, shledají, že se u nás dosud mluví česky, ale že tu máme i dva případy, kde otee je Čechem a matka Američankou a přece děti jejich mluví dosti pěknou češtinou. A dokonce i obě

matky naučily se česky mluvití. Dále budeme zde míti přičiněním dra. "Cyklona" Šťastného a místních českých spolků v naší školní knihovně více knih v angličtině vydaných a pojednávajících o národě našem, ku kterým budou míti děti naše volný přístup a čerpati budou moei vědomosti o národu našem, o českých dějinách, dozví se něco o našich předcích a i ti, kdož česky neumějí, najdou tu příležitost dovědět se něco o národě našem.

Mnoho mohli bychom vykonati a napravití, nebýti těch stálých domácích třenic a hádek, osobních štvání a nájezdů. Ty nejsou nám ku prospěchu, otravují soukromý i veřejný život a otupují činnost lidí dobré vůle.

Tak jako Rip Van Winkle ulekl se vždy když slyšel jemu dobře známý hlas své drahé polovice, tak i mně se zdá, jako by někdo volal z dále: "Pozor, táto!" Proto raději končím toto moje nedělní rozjímání, na které si — mimo chodem řečeno — nepřeji žádných odpovědí, resolucí a přísných kritik, a volám: Zdar Matici Vyššího Vzdělání! Zdar všem buditelům naší české odložené větve v Americe! Na zdar personálu Pokroku Západu! Na zdar všemu jeho čtenářstvu!

J.F.Š. Merklínský.  
Wilber, Neb., 10. června 1906.

OTAKAR CHARVAT:

Cestou za moře.

I.

Loučení.

To bylo jednou na podzim v rotterdamském přístavišti. Bylo nás všude plno na palubách, a oěma podivně roztruchlenýma dívali jsme se naposled na město, které jsme měli opustiti. Rotterdam tonul v ranních mlhách. V přístavišti bylo plno světél a pod nimi stáli ti, kteří přišli se naposled rozloučit se svými známými.

Několik rozkazů zaznělo a pronikavý signál zachvěl ovzduším. Také píšťala našeho parníku se ozvala...

Zachvělí jsme se my všichni, kteří jsme stáli na palubě a i těmi, kteří stáli dole eosí pohnu.

Na palubě šest stewardů zahrálo. Kterousi tuze smutnou holandskou píseň hráli a nám bylo smutno z té holandské podivně truchlivé písně, i z loučení.

A když skončili tu, začli jinou — už ne tak truchlivou, ale jaksi slavnostnější, v níž dalo se tušit mnoho nadějí.

A my všichni, kteří jsme vydali se za moře, měli jsme nadějami prsa přímo přeplněná a srdce naše plála touhami po vykonání čehosi velikého.

Stale nás přes tři sta na hořejší palubě a všem bylo nám nesmírně teskno a žalno.

A dole šátky zaplápolaly.

I těch bylo na sta a i na naší palubě zachvěly se ruce a bílými šatečky zamávaly.

Loď plula...

A moře kolem nás, temné jaksi a truchlivé, klidně pohlíželo na naše loučení...

Není-li vaše zdraví tak dobré jak by mohlo býti, nebo tak dobré, jak by mělo býti, bude vás zajímat zvědětí něco, o starém bylincem léku, jenž byl v stálém užívání po více než sto let, ale jež nelze dostati v lékárnách. Tento lék byl objeven starým Dr. Petrem Fahrneyem v roes 1780 a stal se známým jako Dra. Petra Hoboka. Na tisícce lidí dosvědčilo o jeho obdivuhodných přínášejících vlastnostech. Byl připravován za sebou po čtyři pokolení jeho potomků. Zajímavá popisná a dějepisná literatura pošle se zdarma od Dr. Peter Fahrney & Sons, Co., 112-113 South Hoyne ave., Chicago, Ill.